

Камлик Микола Ілліч –

начальник відділу Міжвідомчого НДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України, кандидат економічних наук, доцент,

Ложкін В'ячеслав Юрійович –

провідний науковий співробітник Міжвідомчого НДЦ з проблем боротьби з організованою злочинністю при РНБО України, кандидат історичних наук, доцент

Стан боротьби зі злочинністю і корупцією у сфері адміністрування та відшкодування податку на додану вартість

У статті здійснено спробу проаналізувати криміногенну обстановку у сфері адміністрування та відшкодування податку на додану вартість в Україні на сучасному етапі та визначити причини, які сприяють розповсюдженню проявів злочинності та корупції у даній сфері.

Економічна злочинність, маючи корупційне підживлення, реально загрожує національній безпеці України, впливає практично на всі сфери суспільного життя – соціальні, правові, політичні, міжнародні відносини. Особливо значних збитків завдається бюджетній сфері внаслідок поширення злочинних проявів у сфері оподаткування і, передусім, у сфері адміністрування та відшкодування податку на додану вартість (далі – ПДВ).

У структурі бюджетів різних країн світу частка ПДВ досить велика: у Франції він забезпечує 41 % усіх податкових надходжень; у структурі бюджету Данії ПДВ посідає друге місце після прибуткового податку з фізичних осіб і забезпечує 19 % від загальної суми податкових надходжень; у Німеччині з податків на юридичних осіб найвищі доходи приносять державі саме ПДВ – його питома вага в доходах бюджету становить близько 28 % – це друге місце після прибуткового податку. У Великобританії серед непрямих податків основним також є ПДВ. Він формує 17 % бюджету країни [1].

В Україні податок на додану вартість був запроваджений Декретом Кабінету Міністрів “Про податок на додану вартість” від 26 грудня 1992 року № 14–92 і на сьогодні регулюється Законом України “Про податок на додану вартість” від 3 квітня 1997 року, до якого за час його існування 127 законодавчими актами було внесено 644 зміни. Закон визначає платників податку, об’єкти, базу та ставки оподаткування, перелік неоподаткованих та звільнених від оподаткування експортних та імпорتنих операцій, поняття податкової накладної, порядок обліку, звітування та внесення податку до бюджету тощо. Крім того, Закон України “Про податок на додану вартість” врегульовує порядок бюджетного відшкодування ПДВ у випадках від’ємного сальдо у зв’язку з перевищенням податкового кредиту над податковим зобов’язанням чи переплатою податку [2].

Динаміка адміністрування податку на додану вартість свідчить, що він є одним із базових джерел поповнення Державного бюджету України. За даними ДПА України частка надходжень податку на додану вартість у валовому внутрішньому продукті держави становила у 2004 р. – 4,8 %, у 2005 р. – 5,4 %, у 2006 р. – 5,7 %, за

5 місяців 2007 р. – 7,7 % (останній показник фактично дорівнює середньому по 8 провідних країнах ЄС).

Протягом 2004–2006 років до Державного бюджету України було мобілізовано відповідно за роками: 28,7 млрд. грн., 46,8 млрд. грн., 62,5 млрд. грн.

Проте, незважаючи на підвищення бюджетного та макроекономічного значення ПДВ, з 2005 року почала зростати бюджетна заборгованість з відшкодування ПДВ (до 30 % від заявлених до відшкодування сум). Зазначена проблема вкрай загострилася у другій половині 2006 року, коли при перевищенні планових надходжень ПДВ до бюджету і певному скороченні простроченої заборгованості залишок невідшкодованих сум податку склав 6,8 млрд. грн., що становило майже 40 % від заявлених до відшкодування сум.

Аналіз ситуації, пов'язаної з наповненням Держбюджету за рахунок сплати ПДВ свідчить, що станом на 1 червня 2007 року сума сплаченого ПДВ у цілому по державі становила 30,3 млрд. грн. У той же час, відповідно до інформації Державного казначейства України впродовж січня–травня 2007 року з державного бюджету грошовими коштами відшкодовано 7,25 млрд. грн. Станом на 1 червня 2007 року за даними ДПА України бюджетна заборгованість платникам податків по відшкодуванню ПДВ становила 7 млрд. 686,5 млн. грн. За аналогічний період часу у 2006 році сума бюджетної заборгованості була меншою приблизно на 35 % (5,5 млрд. грн.).

Повнота та своєчасність відшкодування податку на додану вартість є важливою не лише для відновлення обігових коштів підприємств, а й для піднесення міжнародного авторитету України. Більш того, наслідки від високого рівня боргу по відшкодуванню ПДВ неодмінно відбиваються на економіці країни. Тільки заборгованість по відшкодуванню ПДВ перед нафтопереробними заводами в 280 млн. грн. за I квартал 2007 року тягне за собою підвищення цін на бензин [3].

Однією з основних причин зростання сум заявленого та відшкодованого ПДВ можна назвати ту, що податок на додану вартість був і залишається найбільш криміналізованим та корумпованим видом податку в податковій системі України. Ситуація, що складається сьогодні в державі у зв'язку зі стягненням та відшкодуванням ПДВ, повинна оцінюватись вже не тільки з економічної точки зору, а ще й як така, що створює більш ніж сприятливі умови для розповсюдження злочинності та створення окремої сфери злочинної діяльності.

Методи та схеми, що застосовуються злочинними угрупованнями для вирішення цього завдання, досить різноманітні.

Найбільш поширеними схемами порушень законодавства при справлянні ПДВ є:

- проведення псевдоекспортних операцій;
- імпорт товарно-матеріальних цінностей на територію України по значно занижених цінах;
- придбання товарно-матеріальних цінностей у “транзитних” і “фіктивних” підприємств по значно завищених цінах з наступним їх експортом за кордон;
- проведення експорту товарно-матеріальних цінностей за штучно завищеними цінами з використанням в ланцюгу офіційного виробника;
- реалізація товарно-матеріальних цінностей за цінами нижчими вартості придбання;
- проведення безтоварних операцій;
- формування від’ємного значення ПДВ за результатами проведення операцій по придбанняу векселів на умовах товарного кредиту.

Економічна суть вказаних схем полягає у перенесенні зобов'язань по сплаті податку на підприємства з ознаками фіктивності, неправомірне застосування пільг по сплаті даного податку. В основі вказаних схем є штучні формування від’ємного значення з ПДВ від здійснення господарських операцій.

Слід зазначити, що поглиблений аналіз основних схем і методів, які використовуються суб'єктами підприємницької діяльності для ухилення від сплати ПДВ та безпідставного одержання його відшкодування з бюджету, показує, що у кожному з наведених вище випадків у ланцюзі товарно-грошових потоків використовуються підприємства з ознаками “фіктивності” і “транзитності”. Головною метою їх використання є забезпечення документального прикриття операцій купівлі-продажу, а також корегування цін на придбані чи реалізовані товарно-матеріальні цінності, з метою штучного формування від'ємного значення з ПДВ, що детально висвітлено в публікації В. Лисенка [4].

Наведемо лише один приклад. За інформацією Генеральної прокуратури України наприкінці 2006 року прокуратурою Херсонської області розслідувано і направлено до суду кримінальну справу за обвинуваченням трьох членів організованої групи у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 28 та ч. 2 ст. 205 Кримінального кодексу України (фіктивне підприємництво вчинене організованою групою).

Слідством встановлено, що ці громадяни, створили ще у 2002 році приватне підприємство та проводили фіктивні операції, надаючи суб'єктам господарювання первинні документи бухгалтерського і податкового обліку, завдяки чому комерсанти мали право формувати кредит з ПДВ. У такий спосіб за ці роки злочинці провели безтоварних операцій на суму понад 26 млн. грн.

Тому, одним з головних завдань правоохоронних органів при викритті та руйнуванні схем ухилення від сплати ПДВ та його незаконного відшкодування з бюджету є запобігання створенню “фіктивних” суб'єктів підприємницької діяльності та викриття взаємодії легально існуючих підприємств з “фіктивними” чи “транзитними” структурами.

При цьому, слід мати на увазі, що такі схеми нерідко розробляються і впроваджуються злочинцями вже з урахуванням вжитих контролюючими і правоохоронними органами заходів щодо запобігання їх протиправній діяльності та внесення у зв'язку з цим до законодавства змін, що свідчать про постійне випередження злочинними угрупованнями відповідних дій з боку держави.

Так, за даними ДПА України, раніше у переважній більшості випадків незаконне відшкодування ПДВ здійснювалося під виглядом так званого безтоварного експорту шляхом оформлення лише документів про перетинання експортованими товарами митного кордону України за кордон без їх фактичного вивезення.

Проте, відразу ж після вжиття правоохоронними органами додаткових заходів щодо виявлення фактів такого фіктивного експорту та запобігання їм, злочинні угруповання почали використовувати більш складну схему – із здійсненням фактичного експорту товарів, але за цінами, що значно перевищують середньосвітові. Широкого розповсюдження набуло здійснення злочинними угрупованнями фіктивних операцій щодо експорту так званих об'єктів інтелектуальної власності та послуг нематеріального характеру, визначення фактичної вартості яких суттєво ускладнено.

За даними Генеральної прокуратури України одним з найпоширеніших способів незаконного відшкодування ПДВ з бюджету в 2006–2007 рр. є створення протиправних схем, спрямованих на умисне ухилення від сплати податку з імпортованих товарів шляхом оформлення податкових векселів. Найбільш характерними з них є документальне оформлення безтоварних операцій між групами підприємств, фактичне керівництво якими здійснюється однією особою. Такі підприємства, як правило, не мають основних засобів і не знаходяться за юридичною адресою, орендують офісні приміщення за одною адресою, а їх єдиним працівником є директор. Податкове навантаження таких підприємств фактично дорівнює “0”.

Крім того, за інформацією Державної митної служби України протягом 2006–2007 рр. прослідковується стала тенденція до зростання обсягів вивезення за межі

митної території України виробів з металу за завищеною вартістю. Як правило, під виглядом виробів з металу з України за завищеною вартістю експортується лом металів у первинних формах для подальшої переплавки. Таким чином, крім незаконного відшкодування ПДВ, правопорушники ухиляються від сплати вивізного мита й від здійснення інших адміністративних регулюючих процедур (реєстрація контракту в Мінекономіки України, ліцензування даного виду діяльності).

Про ступінь розповсюдження злочинної діяльності у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ свідчать також і статистичні дані правоохоронних органів. Однак, слід враховувати досить обмежену практичну цінність вказаних даних, оскільки злочинам у сфері ПДВ притаманний високий рівень латентності – значна їх частина виявляється не завжди своєчасно або не виявляється взагалі.

Так, за даними ДПА України, МВС України та Служби безпеки України у 2004 році розслідувалося 244 кримінальні справи про злочини щодо незаконного відшкодування ПДВ (ДПА – 138, МВС – 85, СБУ – 21); у 2005 р. – 441 (ДПА – 135, МВС – 275, СБУ – 31); у 2006 р. – 512 (ДПА – 143, МВС – 336, СБУ – 33).

Про характер цих злочинів та обсяг заподіяних ними збитків свідчать дані МВС України. Протягом 2006 року органами внутрішніх справ виявлено 465 злочинів, пов'язаних із незаконним відшкодуванням ПДВ, за якими розслідувалися 336 кримінальних справ. Загальна сума збитків склала 520,2 млн. грн. Забезпечено відшкодування завданім державним інтересам збитків на суму понад 62,3 млн. грн., накладено арешт на суму понад 26,3 млн. грн., попереджено незаконне відшкодування ПДВ на суму 143,9 млн. грн.

Закінчено провадження та направлено до суду 60 кримінальних справ. Обвинувачення пред'явлені 35 службовим особам суб'єктів підприємницької діяльності та 14 службовим особам ДПА.

У структурі злочинів, виявлених у 2006 році, 248 злочинів, передбачених ст.ст. 364–367 Кримінального кодексу України; 146 – ст.ст. 190–191; 28 – ст. 205; 6 – ст. 222; 15 – ст. 209; 16 – іншими статтями Кримінального кодексу України.

Найбільш характерними схемами протиправної діяльності суб'єктів господарювання протягом 2006 року були наступні:

- здійснення безтоварних операцій шляхом підроблення фінансово-господарських документів та залучення підприємств з ознаками фіктивності – 32 %. Порівняно з 2005 роком зберігалася стала тенденція до вчинення злочинних проявів зазначеної категорії;

- штучне формування податкового кредиту при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності та експорту товарів шляхом проведення “псевдоекспортних” операцій – 12 %. Спостерігалось зниження питомої ваги зловживань у даній сфері;

- штучне завищення податкового кредиту шляхом здійснення безтоварних операцій – 48 %. Статистика свідчить про різке зростання у 2006 році кількості злочинних проявів такого роду;

- безпідставне підтвердження сум податкового кредиту шляхом зловживання службовим становищем службовими особами органів ДПА – 9 %. Порівняно з 2005 роком збереглася стала тенденція до вчинення злочинних проявів зазначеної категорії.

Однак, незважаючи на поширеність вчинення злочинів у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ, стан боротьби правоохоронних органів з цим негативним явищем перебуває на низькому рівні, а заходи, що здійснюються, мають малоефективний характер.

За інформацією ДПА України у 2004 році з 138 кримінальних справ, що розслідувалися слідчими податкової міліції про злочини щодо незаконного відшкодування ПДВ, до суду направлено 56 справ, а реально засуджено лише 4 особи. Подібна ситуація зберігалася також у 2005 та 2006 роках. У 2005 році з 135

кримінальних справ до суду направлено 30, за якими було засуджено 5 осіб. У 2006 році – відповідно 143, 26 та 8.

Криміногенна ситуація, що склалася в країні у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ, становить серйозну небезпеку не тільки внаслідок завдання державі значних матеріальних збитків через ненадходження до бюджету величезних коштів у вигляді податку на додану вартість та розкрадання бюджетних коштів за рахунок його незаконного відшкодування. В результаті такої протиправної діяльності злочинні угруповання отримують величезні грошові ресурси, які використовуються для зміцнення економічного підґрунтя організованої злочинності та для встановлення розгалужених корумпованих зв'язків з державними службовцями органів влади і управління, контролюючих та правоохоронних органів.

За наявною у правоохоронних органах інформацією, сьогодні незаконне відшкодування ПДВ на значні суми може здійснюватися виключно за умови сприяння в оформленні необхідних документів працівниками митних та податкових органів і корупційному супроводженню посадовцями органів влади та місцевого самоврядування. В країні знову відновлюється практика “відкату” до 40 % по сумах, що відшкодовуються у формі відшкодування з бюджету ПДВ [5].

Аналіз динаміки засобів реалізації злочинного умислу свідчить про зменшення протягом 2005–2006 рр. питомої ваги правопорушень у сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності та повернення до найпростіших схем незаконного відшкодування ПДВ шляхом проведення безтоварних операцій та залучення підприємств з ознаками фіктивності. Враховуючи те, що вказані злочинні прояви вчиняються на внутрішньому ринку, при побудові схем незаконного відшкодування ПДВ зловмисники неминуче мають залучати до них не тільки постачальників товарів, а й посадовців контролюючих органів (у першу чергу податкових), до компетенції яких належать функції здійснення контролю за достовірністю формування підприємствами податкового кредиту та законності відшкодування їм ПДВ. Тому, серед виявлених співробітниками правоохоронних органів корупційних злочинів у сфері ПДВ найбільш поширеними є безпідставні підтвердження сум податкового кредиту шляхом зловживання службовим становищем службовими особами органів ДПА України.

За інформацією Служби безпеки України підтвердженням високого рівня корумпованості співробітників податкових органів та їх причетності до незаконного відшкодування ПДВ є той факт, що у кожній четвертій кримінальній справі, порушеній за матеріалами органів СБУ, фігурантами є податківці. Протягом 2004–2006 рр. тут було порушено 18 кримінальних справ про корупцію у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ, у ході розслідування яких до відповідальності притягалося 35 службових осіб контролюючих органів. Протягом п'яти місяців 2007 року за матеріалами СБУ порушено 22 кримінальні справи.

За матеріалами підрозділів по боротьбі з корупцією в органах ДПС України у 2004 році було порушено 10 кримінальних справ стосовно податківців за скоєння корупційних злочинів за напрямом адміністрування ПДВ (найбільше в Кіровоградській області – 3); у 2005 році – 54 (Одеська область – 9, Запорізька, Харківська, Херсонська – по 4); у 2006 році – 85 (Дніпропетровська область – 10, Херсонська – 8, Донецька – 7, Львівська, Одеська, Рівненська, Харківська, Черкаська – по 5). За 5 місяців 2007 року вже порушено 59 таких кримінальних справ (Дніпропетровська область – 9, Харківська – 5, Закарпатська, Херсонська, Чернігівська та м. Київ – по 4).

Однак, найкраще характеризують ефективність діяльності правоохоронної системи країни по протидії проявам корупції у сфері ПДВ показники кількості кримінальних справ, які було розглянуто судами, та кількості засуджених за подібні злочини осіб.

За цими показниками ситуація в країні викликає серйозні занепокоєння. Так, за всіма кримінальними справами стосовно проявів корупції у сфері адміністрування

ПДВ, що порушувались слідчими СБУ протягом 2004–2006 рр. обвинувачувальний вирок було винесено по одній кримінальній справі у 2005 році.

Із 149 кримінальних справ, порушених за матеріалами підрозділів по боротьбі з корупцією в органах податкової служби ДПА України протягом 2004–2006 рр., до суду було направлено 23 кримінальні справи і тільки по одній з них було винесено обвинувачувальний вирок стосовно 2 посадових осіб.

Наведені дані можуть свідчити або про неспроможність правоохоронної системи країни протидіяти корупції, або про поширеність корупції в самих правоохоронних та судових органах України.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що розповсюдженість таких явищ як корупція та організована злочинність у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ призводить до щорічних мільярдних збитків у державному бюджеті. З цього приводу Президент України В.А. Ющенко у жовтні 2006 р., виступаючи на нараді з проблем оподаткування і відшкодування ПДВ у державі, наголосив: “Ми стаємо свідками того, як один із основних податків національного бюджету ... з кожним тижнем криміналізується” [6].

Аналізуючи основні причини, які привели до такого стану, слід особливо виділити недосконалість та нестабільність національного законодавства з питань оподаткування. Хаотичність змін, що вносилися до податкового законодавства України, наявність численних, а іноді й суперечливих підзаконних нормативних актів, робить поведінку держави у сфері адміністрування ПДВ непередбаченою. Значна частка цих змін спрямована на вирішення поточних проблем уряду, пов'язаних із забезпеченням бюджетних надходжень, без урахування інтересів платників податків. Велика кількість законодавчих норм у сфері адміністрування ПДВ залишається неузгодженими, що надає можливість для різного їх трактування, у тому числі у корисних цілях для незаконного відшкодування ПДВ у судовому порядку, що завдає державі суттєвих фінансових збитків.

Крім того слід зазначити, що підзаконними нормативними актами визначити механізм відшкодування ПДВ неможливо, оскільки це суперечить вимогам Закону України “Про податок на додану вартість”, але незважаючи на це, Президент України, Кабінет Міністрів України та ДПА України намагалися покращити ситуацію шляхом прийняття відповідних підзаконних актів та перевести процес відшкодування в режим “ручного управління”.

Наявність системи пільгового оподаткування дає можливість так званім “пільговикам” використовувати їх для особистого збагачення, у тому числі з прямим порушенням вимог чинного законодавства. За інформацією ДПА України у 2006 році сума втрат Державного бюджету внаслідок пільгового оподаткування по ПДВ становила більше 12,5 млрд. грн., а за I квартал 2007 року – більше 3,2 млрд. грн.

Пільгове оподаткування на практиці призводить до подвійних втрат Державного бюджету, оскільки платники, які їх застосовують, ПДВ до бюджету не сплачують. Водночас вони виписують податкові накладні, за якими їх покупці – платники податку – включають ці суми до податкового кредиту, зменшуючи таким чином суми сплачуваного ними податку або збільшуючи суми, заявлені ними до відшкодування з бюджету.

Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про державний бюджет України на 2005 рік” та деяких інших законодавчих актів України” № 2505-IV від 25.03.2005 р. було скасовано більшість пільг по сплаті ПДВ, завдяки чому вдалося суттєво збільшити надходження до бюджету [7].

Однак на сьогодні ми маємо зворотну картину, коли за рішенням судів податкові пільги, у тому числі по сплаті ПДВ, поновлюються. Цей процес розпочався після прийняття Державного бюджету на 2007 рік і набув системного характеру [8].

Криміногенна обстановка, що склалася у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ, диктує необхідність докорінним чином перебудувати

взаємодію правоохоронних органів у цій сфері, нормативно врегулювати повноваження усіх органів, які здійснюють оперативно-розшукові та профілактичні заходи з метою попередження злочинних проявів цієї категорії. Нині ж ця діяльність характеризується самостійністю, відокремленістю та неврахуванням результатів аналітичної діяльності і оперативних можливостей кожного підрозділу, намаганням самотужки розв'язати поставлені перед ними завдання.

Високий рівень корумпованості судових органів та відсутність єдиної практики при розгляді судами справ, пов'язаних з відшкодуванням податку на додану вартість, також утруднюють організацію протидії злочинним проявам у цій сфері. За рішенням судів, що, як правило, приймаються за формальними підставами та нерідко базуються на суперечливих положеннях чинного законодавства, комерційним структурам відшкодовуються величезні суми коштів, що інколи призводить до завдання значних збитків державі.

Однак, найбільш серйозного занепокоєння викликають намагання окремих судів використовувати надані їм законом повноваження для прямого втручання в процес збору податків, митних платежів, інших обов'язкових зборів тощо. З цією метою судові рішення широко використовуються для безпідставного надання суб'єктам підприємницької діяльності пільг щодо оподаткування.

Отже, прояви злочинності та корупції у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ являють серйозну загрозу економічній безпеці України. Ефективна протидія цим негативним явищам можлива лише за умов розробки та впровадження низки заходів правового та організаційного характеру. Серед них, як першочергові, можна виділити:

- прийняття Податкового кодексу України, в якому обов'язково слід передбачити спрощену процедуру відшкодування ПДВ;
- встановлення кримінальної відповідальності за незаконне отримання бюджетного відшкодування ПДВ;
- внесення змін та доповнень до законодавчих актів України, якими визначити термін “фіктивна господарська діяльність”, її ознаки та надати підрозділам податкової міліції повноважень щодо виявлення фіктивного підприємництва і порушення кримінальних справ;
- запровадження якісно нової моделі адміністрування податку на додану вартість, яка має базуватись на автоматизації процесів збору та аналізу інформації про рух сум податку в розрізі контрагентів;
- надання на законодавчому рівні права органам Державної податкової адміністрації України, Міністерству внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної контрольно-ревізійної служби України з Генеральною прокуратурою України проводити перевірки законності заявлених до відшкодування сум та затвердити Інструкцію про порядок взаємодії цих органів щодо запобігання проявам злочинності у сфері ПДВ.

Окремо слід наголосити на необхідності активізації діяльності всіх органів держави по реалізації заходів, передбачених Указом Президента України від 11 вересня 2006 р. “Про Концепцію подолання корупції в Україні “На шляху до доброчесності”, що дозволить знизити рівень корупції як в країні в цілому, так і у сфері адміністрування та відшкодування ПДВ.

Список використаних джерел

1. Мельник В.Н., Солдатенко О.В. Податок на додану вартість у податковій системі України // Фінанси України. – 2006. – № 9. – С. 83.
2. Закон України “Про податок на додану вартість” // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 21. – Ст. 156.
3. Заика А., Каменев М. НДС уходит на Донбасс // Дело. – 2007. – 16 апр.
4. Лысенко В.В. Незаконное возмещение налога на добавленную стоимость: криминологическая характеристика преступной деятельности // Вестник Национального ун-та внутренних дел. – Вып. 21, ч. 4. – Харьков, 2003. – С. 8–15.

5. Дульський О.О. Зростання масштабів криміналізації та корупцізації податку на додану вартість // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2006. – № 14. – С. 115.
6. Свириденко А., Сидоренко С. В секретариате прошла выборочная страда // Коммерсант Украина. – 2006. – 18 октября.
7. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про Державний бюджет України на 2005 рік” та деяких інших законодавчих актів України” // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 7–8. – Ст. 162.
8. Брезвин просит бюджет подождать // Экономические известия. – 2007. – 16 мая.

The authors make an attempt to analyze the criminogenic situation in the sphere of administration and indemnification of the value added tax (VAT) in Ukraine and determine the reasons of crime and corruption spreading in this sphere.

© М.І. Камлик, В.Ю.Ложкін, 2007